

Az Országos Széchényi Könyvtár kiadványairól

BÉLLEY PÁL—F. WENDELIN LIDIA

Az alábbi összeállítás céljaul tűzte ki, hogy lehetőleg hiány nélkül tükrözze az Országos Széchényi Könyvtár valamennyi kiadványát, amelyet fennállása során megjelentetett.

A könyvtár sajátos történeti fejlődése, szervezeti hovatarozása, anyaggyűjtő munkánk folyamán nehézségek elé állított. Az időrend parancsa, az intézmény genezise vétette fel bibliográfiánkba Széchényi Ferenc nyomtatott könyvtári katalógusait és ennek kiegészítő köteteit. Később már mint a Magyar Nemzeti Múzeum Könyvtára, majd mint a Gyűjteményegyetem része, közösen adta ki publikációit (elsősorban évi jelentéseit, beszámolóit) a Múzeummal, illetőleg a Gyűjteményegyetem többi intézményével. Ezeket a kiadványokat mindig regisztráltuk, ha bennük a Széchényi Könyvtár ügyeiről említés történik. Nem vettük figyelembe viszont azokat a Magyar Könyvszemle különnyomatokat, amelyek alkalmoszerűen, sorozatba nem állítva láttak napvilágot. Az ily módon elhatárolt gyűjtőterületen belül az anyagot három részre tagoljuk. Az első csoportban ismertetjük sorozatainkat, megindulásuk időrendjében. Ezt követik az önálló művek, ugyancsak időrendben. Ha egy éven belül több szerző műve is megjelent, akkor betűsorban közöljük az anyagot. Végezetül, a harmadik csoportba kerülnek a könyvtár kiadásában megjelent különböző periodikák.

Tudomásunk szerint ez az első kísérlet, amely az Országos Széchényi Könyvtár kiadványainak teljes jegyzékét igyekszik összeállítani. Megjegyezzük, hogy vállalkozásunknak elsősorban bibliográfiai jellege van. A publikációk jelentős része már nem kapható.

SOROZATOK

1818

Acta litteraria Musei Nationalis Hungarici. Tom. 1. Budae 1818, Typ. Univ. 10, XXII, 384. l., 1 térk.

1895

A Magyar Nemzeti Múzeum Országos Széchényi Könyvtárának címjegyzéke. Catalogus Bibliothecae Musei Nationalis Hungarici. 1—12. sz. Bp. 1995—1942.

[1—10. sz. sorozatcíme: A Magyar Nemzeti Múzeum Könyvtárának címjegyzéke.]

1. *Horváth Ignác*: A Magyar Nemzeti Múzeum könyvtárának ősnymtatványai. 1465—1500. 1895, Hornyánszky ny. VIII, 285 l.
2. *Áldásy Antal*: A Magyar Nemzeti Múzeum könyvtárának címeres levelei. 1—8. köt. 1904—1942, Athenaeum ny., Élet ny. 8. db.
3. *Gulyás Pál*: A Magyar Nemzeti Múzeum könyvtárában levő Aldinák. 1908, Athenaeum ny. 107 l., 1 t.
4. *Gulyás Pál*: Magyar szépirodalom idegen nyelven a Magyar Nemzeti Múzeum könyvtárában. 1915, Stephaneum ny. 346 l. — Függelék. 1920, 55. l.
5. *Kereszty István*: A magyar és magyarországi időszaki sajtó időrendi áttekintése. 1705—1867. 1916, Stephaneum ny. 98 l.
6. Zenei kéziratok. 1. *Isoz Kálmán*: Zenei levelek. 2. *Lavotta Rezső*: Kézírtos zene-művek. 1924—1940, Stephaneum ny. — Dunántúl Pécsi Egyet. ny. 2 db.
7. *Akantisz Viktor*: Todoreszku Gyula és neje Horváth Aranka régi magyar könyvtára. 1922, Stephaneum ny. XV, 117 l., 10 mell.
8. *Szabó László, bártfai*: Gróf Széchenyi István könyvtára. 1923, ny. n. 102 l.
9. *Váczy János—Rédeyné Hoffmann Mária*: Irodalmi levelestár. 1. köt. Abaffy — Azeglio. 1923, M. Tud. Társ. 208 l.
10. *Végh Gyula*: Rariora et curiosa gróf Apponyi Sándor gyűjteményéből. 1925, Egyet. ny. 99 l.
11. *Végh Gyula*: Régi magyar könyvkötések. 1936, Orsz. Széchenyi Könyvtár—M. Bibliofil Társ., Kner ny., Gyoma, 40 l., 8 t.
12. *Bartoniék Emma*: Codices manu scripti latini. 1. Codices latini medii aevi. 1940, Dunántúl Pécsi Egyet. ny. XVIII, 527 l.

1922

A Magyar Nemzeti Múzeum kiállításai. 1—8. sz. Bp. 1922—1933.

1. *Rédey Tivadar*: Az Orsz[ágos] Széchenyi Könyvtár Petőfi kiállítása. 1922, M. Tud. Társ. 24 l.
— Ua. 2. kiad. 1922.
2. Kossuth emlékkiállítás. (Rendezte *Höllrigl József*, *Bartoniék Emma*). 1924, M. Tud. Társ. 24 l.
3. Jókai emlékkiállítás. (Rendezte *Rédey Tivadar*). 1925, Egyet. ny. 20 l.
— Ua. 2. kiad. 1925.
— Ua. 3. kiad. 1925.
— Ua. 4. kiad. 1925.
4. Magyar sporttörténeti kiállítás. 1926, Egyet. ny. 72 l., 8 t.
5. Tíz év szerzeményei. 1919—1928. 1928, Stephaneum ny. 140 l., 10 t.
6. *Tóth László—Zambra Alajos*: A Garibaldi-emlékkiállítás katalógusa. 1932, Franklin ny. 164 l., 1 t.
7. *Varjú Elemér—Höllrigl József*: Ernst Lajos magyar történeti gyűjteménye. 1932, Légrády ny. 144 l., 17 t.
8. *Kossányi Béla*: A Báthori—Sobieski emlékkiállítás katalógusa. 1933, Sárkány ny. 165 l., 3 t.

Az Országos Magyar Gyűjteményegyetem kiadványai. 1—6. füz. 2. ciklus 1. füz. Bp. 1922—1931, Egyet. ny. 7. db.

1928

Az Országos Széchenyi Könyvtár kiadványai. 1 — sz. Szerk. Jakubovich Emil, Lukinich Imre, Rédey Tivadar, Tolnai Gábor, Varjas Béla, Waldapfel Eszter. Bp. 1928.

1. *Hoffmann Edith*: A Nemzeti Múzeum Széchenyi Könyvtárának illuminált kéziratjai. 1928, Stephaneum ny. 135 l., 15 t. (Klny. a Magyar Könyvszemléből).

2. *Gárdonyi* Albert: Régi pesti könyvkereskedők. 1930, Stephaneum ny. 115 l. (Klly. a Magyar Könyvszemléből.).
3. *Goriupp* Alice: A Magyar Nemzeti Múzeum Hirlaptára fennállásának első félszázadában. 1884—1934. 1934, Stephaneum ny. 23 l.
4. *Iványi* Béla: Könyvek, könyvnyomdák, könyvtárak Magyarországon 1331—1600-ig. [1937], Stephaneum ny. 135 l. (Klly. a Magyar Könyvszemléből.).
5. *Hubay* Ilona: *Missalia Hungarica*. Régi magyar misekönyvek. 1938, Hungária ny. 105 l.
6. *Trócsányi* Zoltán: A XVIII. század magyar nyomtatványainak meghatározása. 1938, Egyet. ny. 88 l. (Klly. a Magyar Könyvszemléből.).
7. *Szarvasi* Margit: Magánkönyvtáraink a XVIII. században. (Főpapok, főurak, nemesek és polgárok gyűjteményei). [1939], Dunántúl Pécsi Egyet. ny. 131 l.
8. *Knieszsa* István: Cirillbetűs szláv szövegek nemzetközi tudományos átírása. [1939], Egyet. ny. 14 l. (Klly. a Magyar Könyvszemléből.).
9. *Makkai* László—*M. Horváth* Magda: A magyar könyvgyűjtő kézikönyve. Magyar könyvritkaságok és kézikönyvek 1888—1938 közt elért árainak jegyzéke. 1939, Sylvester ny. 231 l.
10. *Zolnai* Klára: *Bibliographia bibliothecae regis Mathiae Corvini*. Mátyás király könyvtárának irodalma. 1942, Dunántúl Pécsi Egyet. ny. 160 l.
11. *Varjas* Béla: Balassa Bálint istenes énekeinek első kiadása. 1940, Egyet. ny. 26 l., 3 t. (Klly. a Magyar Könyvszemléből.).
12. *Jóó* Tibor: Magyar nyelvű filozófiai kéziratok a Széchényi Könyvtárban. 1940, Egyet. ny. 27 l.
13. *Szemző* Piroska: A „Pester Zeitung”. Egy XIX. századbeli kormánylap története. [1941], Egyet. ny. 40 l., 1 t. (Klly. a Magyar Könyvszemléből.).
14. *Radó* Polycarpus: *Index codicum manu scriptorum liturgicorum regni Hungariae*. 1941, Stephaneum ny. 62 l.
15. *Jávor* Egon: Hét kéziratposztonyi Missale a Nemzeti Múzeumban. 1942, Dunántúl Pécsi Egyet. ny. 126 l., 4 t.
16. *Dezsényi* Béla: Sajtó és könyvészet. [1942], Egyet. ny. 34 l. (Klly. a Magyar Könyvszemléből.).
17. *Harsányi* András: Német könyvtárak. 1942, Egyet. ny. 32 l. (Klly. a Magyar Könyvszemléből.).
18. *Szemző* Piroska: Peter J[ohann] N[epomuk] Geiger és Heckenast Gusztáv könyvillusztrációink történetében. [1942], Egyet. ny. 27 l., 4 t. (Klly. a Magyar Könyvszemléből.).
19. *Radó* Polikárp: Nyomatott liturgikus könyveink kéziratposztonyi bejegyzései [1944], Stephaneum ny. 121 l. (Klly. a Pannonhalmi Főapátsági Főiskola Évkönyvéből.).
20. *Teller* Frigyes: Magyarország középkori hangjelzett kódexei. A legrégebb liturgikus kódexek zenepaleográfiai vizsgálata, tekintettel a magyar középkor kódexre és kódextöredékeire. 1944, Stephaneum ny. 35 l., 1 t.
- [21.] 20. *Radó* Polycarpe: Répertoire hymnologique des manuscrits liturgiques dans les bibliothèques de Hongrie. 1945, Stephaneum ny. 59 l.
— Ua. 1945 [1946].
- [22.] 21. *Berg* Pál: Angol hatások tizenhetedik századi irodalmunkban. 1946, Barátság ny., Pécs, 248 l.
23. [Nem jelent meg.]
24. Kéziratposztonyi források az Országos Széchényi Könyvtárban. 1789—1867. Összeáll. az Országos Széchényi Könyvtár Kézirattárának munkaközössége. 1950, Gyoma ny., Gyoma, 252 l.
25. [Nem jelent meg.]
26. *Radó* Polycarpus: *Libri liturgici manu scripti bibliothecarum Hungariae*. Tom. I. *Libri liturgici manu scripti ad missam pertinentes*. 1947, Egyet. ny. 223 l.

27. *Kozocsa* Sándor: Az orosz irodalom magyar bibliográfiája. 1947, Officina ny. XVI, 331 l., 16 t.
28. *Hubay* Ilona: Magyar és magyar vonatkozású rölapok, újságlapok az Országos Széchényi Könyvtárban. 1480—1718. 1948, Egyet. ny. 307 l.
29. *Győry* János: Gesta regum, gesta nobilium. Tanulmány Anonymus Krónikájáról. [Bev.] Túróczy-Trostler József. 1948, Egyet. ny. 119 l.
30. *Kozocsa* Sándor: Az orosz irodalom magyar bibliográfiája. (1947 szept.— 1948. szept.) 1949, Egyet. ny. 74. l.
31. *V. Waldapfel* Eszter: A forradalom és szabadságharc levelestára. 3. köt. Összeáll., jegyz. és bev. ell. — —. 1955, Művelt Nép, Szikra ny. 512 l.
32. *Varjas* Béla: A könyvtartudomány elvi alapjai és rendszere. 1955, Akad. Kiadó, Akad. ny. 22 l., 1 t. (Klly. a Magyar Könyvszemléből.).
33. *Soltész* Zoltánné: A sárvárújszigeti nyomda könyvdiszei. 1955, Akad. Kiadó, Akad. ny. 24 l. (Klly. a Magyar Könyvszemléből.)
34. *Falvy* Zoltán: A Gráci Antifonárium. (Magyar zenetörténeti emlék a XII. századból.) 1956, Akad. Kiadó, Akad. ny. 33 l. (Klly. a Zenetudományi tanulmányok 2. kötetéből.)
35. *Tarnai* Andor: Fischer Dániel és az első hazai folyóirat terve. 1956, Akad. Kiadó, Akad. ny. 18 l. (Klly. a Magyar Könyvszemléből.)
36. *Dezsenyi* Béla—*Falvy* Zoltán—*Fejér* Judit: A magyar sajtó bibliográfiája. 1945—1954. 1956, Művelt Nép, Athenaeum ny. 159 l.
- [37.] 36. *Rózsa* György: A Birkenstein-féle metszetes könyv. 1957, Akad. Kiadó, Akad. ny. 22 l. (Klly. a Magyar Könyvszemléből.)
38. *V. Windisch* Éva: Fejezetek a könyvtárosi pálya magyarországi kialakulásának történetéből. 1957, Akad. Kiadó, Akad. ny. 18 l. (Klly. a Magyar Könyvszemléből.)
39. *Fazakas* József: A sárvárújszigeti nyomda papirosai. 1957, Akad. Kiadó, Akad. ny. 20 l. (Klly. a Magyar Könyvszemléből.)

1931

Magyar zeneművek könyvszete. Bp. 1931.

Isoz Kálmán: Petőfi dalok. (Zenei bibliográfia.) 1931, Stádium ny, 109 l.

1934

Musicologia Hungarica. A Magyar Nemzeti Múzeum zenetörténeti kiadványai. I—4. sz. Szerk. Isoz Kálmán, Bartha Dénes. Bp. 1934—1941.

1. *Bartha* Dénes: Szalkai érsek zenei jegyzetei monostoriskolai diák korából. Das Musiklehrbuch. von Fürstprimas Szalkai. 1934, Kertész ny., Karcag, 128 l., 9 mell.
2. *Gombosi* Ottó: Bakfark Bálint élete és művei. (1507—1576). Der Lautenist Valentin Bakfark. Leben und Werke. 1935, Kertész ny., Karcag, 166 l., 32 mell.
3. *Gárdonyi* Zoltán: Liszt Ferenc magyar stílusa. Le style hongrois de Francois Liszt. 1936, Kertész ny., Karcag, 125 l., 12 mell.
4. *Takács* Menyhért: Liszt Ferenc érzelmi világa. Lélektani adalékok a romantikus zene esztétikájához. 1941, Madách ny. 208 l.

Az Országos Széchényi Könyvtár kiállításai. [Bp. 1934.]

A szép könyv. 1473—1933. [1934, Pestvidéki ny., Vác], 16 l.

1935

A Magyar Nemzeti Múzeum Országos Széchényi Könyvtára nemzeti kincseinek hasonmásai. I. sz. Bp. 1935.

1. Szent István törvényeinek XII. századi kézírata, az Admonti kódex. Bev., ford., jegyz. ell. Bartoniek Emma. 1935, Lantos, 69 l., 8 t.

1937

A Magyar Nemzeti Múzeum Tanácsának kiadványai. 1. sz. Bp. 1937, Egyet. ny. 166. l.

1939

Magyar könyvészet 1936—1941. A magyarországi nyomdák és egyéb sokszorosító vállalatok 1936—1941. évi kötelempéldányszolgáltatása és nyomtatványainak (könyvek, hírlapok, folyóiratok, térképek, zeneművek) címjegyzéke. Összeáll. Szollás Ella, Droszt Olga, Mokcsay Julia. Bp. 1939—1944, Dunántúl Pécsi Egyet. ny. 6 db.

1941

Magyarország időszaki sajtójának könyvészete 1—7. sz. Szerk. Dezsényi Béla. Bp. 1941—1942.

1. Dezsényi Béla: A magyar hírlapirodalom első százada. 1705—1806. 1941, Dunántúl Pécsi Egyet. ny. 66 l.
- 2—3. [Nem jelent meg.]
4. Kemény György: Magyarország időszaki sajtója 1911-től 1920-ig. 1942, Dunántúl Pécsi Egyet. ny. XLII, 474 l., 11 t.
- 5—6. [Nem jelent meg.]
7. Monoki István: A magyar időszaki sajtó a román uralom alatt. 1919—1940. 1941, Dunántúl Pécsi Egyet. ny. 266 l.
— Ua. [Címlapkiadás.] Magyar könyvtermés a román uralom alatt (1919—1940). 2. köt. Hírlapok és folyóiratok. 1941, 264 l. (Magyar könyvészet.)

Szakkönyvészeti dolgozatok az Országos Széchényi Könyvtárból. 1—6. sz. Bp. 1941—1946.

- 1—6. Kozocsa Sándor: Az 1939—1944-ik év irodalomtörténeti munkássága. 1941—1946, Pallas ny., Egyet ny., Sárkány. ny. 6 db.

1942

Az 1936—1940. évkör magyar szakkönyvészete. Bp. 1942—1944.

- Nagy Julia: Térképek. 1936—1940. 1942, Dunántúl Pécsi Egyet. ny. XVI, 204 l.
K. Dedinszky Izabella: Zeneművek. 1936—1940. 1944, Dunántúl Pécsi Egyet. ny. IV, 286 l.

1948

A Magyar Nemzeti Múzeum Országos Széchényi Könyvtárának forráskiadványai. Bp. 1948.

- Petőfi összes költeményei. 1. köt. 1838—1844. Sajtó alá rend. és jegyz. Varjas Béla. 1948, Budapest Szfv. Irod. Int., Szfv. Házi ny. 376 l., 8 t. (Petőfi összes művei l.)

1952

A mi írónk. Ajánló könyvismertetések a szépirodalom tanulmányozásához. 1. sz. Bp. 1952 —.

1. Móricz Zsigmond. Összeáll. az Országos Széchényi Könyvtár Bibliográfiai Osztálya. 1952, soksz. 24 l.
— Ua. 1952, Újpesti ny. 14 l.

2. Mikszáth Kálmán. (Összeáll. az Országos Széchényi Könyvtár Bibliográfiai Osztálya.) 1953, Újpesti ny. 13 l.
3. Csehov, A[nton] P[avlovics]. Összeáll. az Országos Széchényi Könyvtár Bibliográfiai Osztálya. 1954, Vörös Csillag ny. 16 l.
4. Sztálin-díjas szépiprók. Összeáll. az Országos Széchényi Könyvtár Bibliográfiai Osztálya. 1954, Vörös Csillag ny. 58 l.
5. Nagy magyar elbeszélők. Összeáll. az Országos Széchényi Könyvtár Bibliográfiai Osztálya. (Szerk. D. Szemző Piroska.) 1955, Egyet. ny. 143 l., 11 t.
6. Kalauz a magyar ifjúsági irodalomban. Összeáll. az Országos Széchényi Könyvtár Bibliográfiai Osztálya. 1957, Kossuth ny. 192 l., 5 t.

1954

Kiállítási útmutató. Bp. —, 1954 —, Országos Széchényi Könyvtár Módszertani Osztálya, soksz.

- A szovjet könyv ünnepe. 1954, 6 l.
1. Jókai Mór. 1954, 7 l.
 2. Csehov. 1954, 3 l.
 3. Eseménynaptár az 1955. évre. 1955, 5 l.
 4. Csokonai halálának 150. évfordulójára. 1955, 5 l.
 5. Vörösmarty Mihály. 1955, 15 l.

Módszertani útmutató. 1— sz. [Kiad. az] Országos Széchényi Könyvtár Módszertani Osztálya, Bp. 1954—, Házi soksz.

1. Megyei könyvtárak munkaszervezése. 1954, 13 l.
2. A megyei könyvtárhálózat raktározási kérdései. 1954, 12 l.
3. Az állami könyvtárhálózat katalógusai. 1954, 17 l., 2 t.
4. Hogyan népszerűsítsék a könyvtárak a mezőgazdasági irodalmat? 1954, 15 l.
5. Könyvtáraink feladatai az ünnepi könyvhét megrendezésében. 1954, 16 l.
6. A könyvtárak feladatai a tanácsválasztások előkészítésében. 1954, 9 l.
7. Csapodi Csaba: Szakozási problémák és a szakkatalógus szerkesztése. 1954 [1955], 9 l.
8. Sebestyén Géza: A betűrendes katalógus szerkesztése. 1954 [1955], 9 l., 1 t.
9. Hogyan ünnepeljük felszabadulásunk 10 éves évfordulóját? 1955, [24] l.
10. Módszertani munka a megyei és járási könyvtárakban. 1955, 18 l.
11. Könyvtáraink feladatai az ünnepi könyvhét megrendezésében. (Vázlat a „Magyar könyv 10 éve” című kiállításhoz megyei és más közművelődési könyvtárak számára.) 1955, 7, 8 l.
12. A könyvtárak feladatai a mezőgazdaság szocialista átszervezése és a termelés fellendítése érdekében. 1955, 18 l.
13. Közművelődési könyvtáraink tájékoztató szolgálata. 1955, 16 l., 17—19. lev.
14. Szentmihályi János: A közművelődési könyvtárak legfontosabb segédkönyvei. Bibliográfia. 1955, 48 l.
15. Rác Aranka: A tájismereti anyag gyűjtése és feldolgozása. 1955, 11 l.
16. József Attila-hónap a könyvtárakban. 1956, 10 l.
17. Harcos május elsejék. 1956, 11 l.
18. A József Attila-olvasómozgalom időszerű kérdései. 1956, 14 l.
19. A cikkatalógus és a témakatalógusok. 1956, 11 l.
20. Dezsényi Béla: A periodikák kezelése. 1956, 8 l.
21. A könyvtárközi kölcsönzés a közművelődési könyvtárakban. 1956, 17 l., 7 t.

Röplapbibliográfiák. [1954.] 1—2. 1955. 1—3., 1956. 1—2. sz. [Kiad. az] Országos Széchényi Könyvtár Bibliográfiai Osztálya. Bp. 1954, Házi soksz.

[1954]

1. Móra Ferenc. (1879—1934). [1954], 2 l.
2. 170 esztendeje született Kőrösi Csoma Sándor. [1954], 2 l.
1955.
1. Száz esztendeje született Reviczky Gyula. 1955, 2 l.
2. Ötven esztendeje született József Attila. 1955, 3 l.
3. Százötven évvel ezelőtt született Toldy Ferenc. 1955, 2 l.
1956.
1. Tóth Árpád. 1956, 2 l.
2. Berzsenyi Dániel. 1956, 2 l.

1955

A népi demokráciák irodalmának magyar bibliográfiái. 1—2. sz. [Kiad. az] Országos Széchényi Könyvtár Bibliográfiai Osztálya. Bp. 1955, Házi soksz.

1. Kozocsa Sándor—Papp Sámuel: A bolgár irodalom magyar bibliográfiája. 1945—1954. 1955, 71 l.
2. Rudas Klára—Dardeli, Thoma: Albán—magyar bibliográfia. 1956, 58 l.

Új bibliográfiai füzetek. 1—2. sz. [Kiad. az] Országos Széchényi Könyvtár Bibliográfiai Osztálya. Szerk. Bélley Pál. Bp. 1955—.

1. Kozocsa Sándor: Mickiewicz Magyarországon. 1955, Egyet. ny. 64 l., 1 t.

ÖNÁLLÓ MŰVEK

1799

Catalogus Bibliothecae Hungaricae Francisci Com. Széchényi. Pars 1—2. et Index. Supplementum I. et Index. Supplementum II. et Index. Sopron—Pesth—Poson 1799—1807, Siess—Trattner—Belnay. 7 db.

1814

Catalogus manuseriptorum Bibliothecae Nationalis Hungaricae Széchényiano-Regnicolaris. Vol. 1—3. Sopron 1814—1815, Siess. 3 db.

1816

Miller, Iac[obus] Ferdin[andus]: Acta litteraria Musei Nationalis Hungarici. Pestini 1816, Eggenberger ny. 36 l.

1848

Kubinyi Ágoston: A Magyar Nemzeti Múzeum. Pest 1848, Trattner ny. 52 l. — Ua. 1861, Herz. ny. 6, 46 l.

1876

A Magyar Nemzeti Múzeum Könyvtárában található többes példányok jegyzéke. 1—2. füz. Bp. 1876—1877, Athenaeum ny. 2 db.

1882

Jegyzék azon Magyarországon és Erdélyben 1711-ig nem magyar nyelven nyomtatott munkákról, melyek a Nemzeti Múzeum Könyvtárában őriztetnek [Bp. 1882], Franklin ny. 44 l. — Ua. [1891 ?]

1889

A Magyar Nemzeti Múzeum szervezete és szolgálati szabályzata. [Bp. 1889], Egyet. ny. 31 l.

— Ua. 1898, 38 l.

— Ua. [1909], Stephaneum ny. 44 l.

(Ráth György javaslata a Magyar Nemzeti Múzeum tisztviselőinek felelősségét illetőleg. Boncz Ferenc—Szalay Imre... jelentése a Ráth György által kidolgozott javaslat tárgyában.) Bp. 1889, ny. n. 16, 6 l.

1892

Csontos János—Peregriny János: A Magyar Nemzeti Múzeum könyvtárában 1892. aug. 15—25-ig a koronázási jubileum feliratokból és magyar koronázási képekből rendezett kiállítás katalógusa. Szerk. — — —. Bp. 1892, Hornyánszky ny. 64 l., 2 t.

1896

A Magyar Nemzeti Múzeum (1802—1895). Bp. 1896, Egyet. ny. 80 l.

Magyar Nemzeti Múzeum. Általános történeti áttekintés. Bp. 1896, Egyet. ny. 72 l.

A Magyar Nemzeti Múzeum könyvtára (1802—1895). Bp. 1896, Athenaeum ny. 16 l.

1899

Jelentés a Magyar Nemzeti Múzeum 1898—1923. évi állapotáról. Közzéteszi a Magyar Nemzeti Múzeum Főigazgatósága. Bp. 1899—1926, Athenaeum ny., Egyet. ny. 16 db.

1902

A Magyar Nemzeti Múzeum Országos Széchényi Könyvtára. 1802—1902. Ismertetik a könyvtár tisztviselői. Bp. 1902, Hornyánszky ny. 74 l. (Klny. a Magyar Nemzeti Múzeum múltja és jelene c. emlékkönyvből.)

A Magyar Nemzeti Múzeum Országos Széchényi Könyvtárának történeti és irodalomtörténeti kiállítása. [Szerk. Áldásy Antal, Kováts László, Schönher Gyula és Varjú Elemér közreműködésével Fejérpataky László.] Bp. 1902, Hornyánszky ny. 139 l.

— Ua. 1902.

1903

Fraknói Vilmos: A Korvina-könyvtárban másolt kéziratok Emich Gusztáv gyűjteményében. Bp. 1903, Athenaeum ny. 14 l., 1 t.

1905

Kollányi Ferenc: A Magyar Nemzeti Múzeum Országos Széchényi Könyvtára. 1802—1902. I. köt. A könyvtár megalapításától gróf Széchényi Ferenc haláláig. Bp. 1905, Athenaeum ny. 485 l., 7 t.

1907

Szalay Imre: A Magyar Nemzeti Múzeum gyűjteményeinek méltó elhelyezése. Bp., 1907, Athenaeum ny. 23 l., 1 mell.

1911

D'Isoz Kálmán: A Liszt Ferenc emlékkiállítás lajstroma. Bp. 1911, [Fritz ny.] 36 l., 5 t.
— Ua. Katalog der Franz Liszt Gedankausstellung des Ungarischen Nationalmuseums. 39 l., 6 t.

1919

Tájékoztató a Magyar Nemzeti Múzeum gyűjteményeiben. Bp. 1919, Bíró ny. 54 l.

1924

Hóman Bálint beszéde. Elmondotta a Magyar Nemzeti Múzeum főigazgatójává történt beiktatásakor (1923. dec. 22.). Bp. 1924, Stephaneum ny. 16 l.

1926

Magyar Nemzeti Múzeum Barátainak Egyesülete. Alapszabályok. Bp. 1926, Egyet. ny. 8 l.

1927

Lechner Jenő: A Magyar Nemzeti Múzeum épülete 1836—1926. Bp. 1927, Magyar Nemzeti Múzeum Barátainak Egyesülete, Dunántúl Pécsi Egyet. ny. 68 l., 1 t., 1 mell.

1929

Hóman Bálint: A Magyar Nemzeti Múzeum öt éve. (1924—1928.). Jelentés az intézet 1924—1928. évi állapotáról és működéséről. Bp. 1929, Egyet. ny. 165 l., 12 t.

1931

Gulyás Pál: A könyvnyomtatás Magyarországon a XV. és XVI. században. Bp., 1931, (Stephaneum ny.) 272 l., 34 t.

1933

A bécsi gyűjteményből Magyarországnak juttatott tárgyak kiállítása a Magyar Nemzeti Múzeumban. Bp. 1933, Kertész ny., Karcag, 82 l., 17 t.

1934

Jelentés az Országos Széchényi Könyvtár 1934—1935., 1937—1943. évi működéséről. Bp. 1934—1944, Vörösváry soksz. 8 db.

A Magyar Nemzeti Múzeum Barátai Egyesületének első százezer pengője. Összefoglaló jelentés a Nemzeti Múzeum támogatásáról. 1926—1933. Bp. 1934, Sárkány ny. 28 l.

A Magyar Nemzeti Múzeum Tanácsának szervezeti, ügyviteli és fegyelmi szabályrendelete. [Bp. 1934, Egyet. ny.] 20 l.

Az Országos Református Kiállítás alkalmára a Magyar Nemzeti Múzeumban rendezett Református Történelmi Kiállítás katalógusa. Bp. 1934, Sárkány ny. 108 l.

The Past of Hungarian Law. Exposition in the Hungarian National Museum. Bp. 1934, Print Sárkány 26 l.

1935

Rákóczi-émlékiállítás. Magyar Történelmi Múzeum. Leíró-lajstrom. Bp. 1935, Egyet. ny. 50 l., 10 t.

1936

Jelentés a Magyar Nemzeti Múzeum Gazdasági Hivatalának 1935/36. évi működéséről. Bp. 1936, Vörösváry soksz. 18. l., 7. t.

1938

A Magyar Nemzeti Múzeum tisztviselőinek rangsora. [Bp. 1938], Egyet. ny. [15] lev. Szent István emlékiállítás. Bp. 1939. Pátria ny. 79. l., 8 t.

1939

Gróf Teleki Sámuel emlékkiállítás. Bp. 1939, Egyet. ny. 25 l.

Gulyás Pál: Magyar írók élete és munkái. Megindította id. Szinnyei József. Új sorozat 1—1. köt. A M. K. Vall. és Közokt. Minisztérium, az Orsz. Széchényi Könyvtár és a M. Tud. Akadémia támogatásával, kiad. a Magyar Könyvtárosok és Levéltárosok Egyesülete. Bp. 1939—. Kertész ny., Karcag.

Jegyzőkönyv. Felvétel a Lengyelen 1939. június 17-én a Magyar Nemzeti Múzeum gróf Apponyi Sándor alapítvány igazgatóságának helyszíni kiszállása kapcsán tartott üléséről [Bp. 1939, Vörösváry soksz.] 12 l.

1941

Gulyás Pál: A bibliográfia kézikönyve. Bevezetés a könyvészetbe. 1. köt. A leíró- és rendszerező bibliográfia. 2. köt. A legfontosabb bibliográfiai segédkönyvek. Bp. 1941—1942, Dunántúl Pécsi Egyet. ny. 2 db.

Harsányi András—Varga Sándor Frigyes: Tájékoztató a kötelepéldányszolgáltatásról. A nyomdatermékek tudományos célokat szolgáló kötelepéldányszolgáltatására vonatkozó érvényes jogszabályok magyarázata... Bp. 1941, Bethlen ny. 24 l., 2 t.

1942

Ferenczy Erzsébet: Az Országos Széchényi Könyvtár Eszterházy-utca 30. sz. alatti palotája márványtermében rendezett Magyar Cimerkiállítás katalógusa. Bp. [1942], Egyet. ny. 16 l.

1947

Francia könyvkiállítás. A szép francia könyv. Magyar—francia kapcsolatok. Bp. 1947, Orsz. Széchényi Könyvtár — M. Bibliofil Társ. 56 l., 6 t.

1948

1848—49-es emlékkiállítás a Magyar Nemzeti Múzeumban. Bp. [1948], Vörösváry soksz. 19 l.

A százéves szabad sajtó. A Magyar Újságírók Országos Szövetsége és az Országos Széchényi Könyvtár kiállításának ismertetője. Bp. 1948, Bethlen ny. 32 l., 2 t.

1949

[*Dénes Tibor*]: Balzac Magyarországon. A Magyar Nemzeti Múzeum Országos Széchényi Könyvtárának kiállítása. Bp. 1949, ny. n. 16 l.

1952

Az Országos Széchényi Könyvtár 150 éves fennállása alkalmából rendezett Mátyás király könyvtárától a 3000. népkönyvtárig kiállítás katalógusa. Bp. 1952, Szikra ny. 39 l.

1953

A Békevilágtanács budapesti ülésén résztvevő külföldi küldöttek budapesti közkönyvtárakban található műveinek jegyzéke. Összeáll. a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár, az Országgyűlési Könyvtár, az Országos Műszaki Könyvtár közreműködésével az Országos Széchényi Könyvtár Bibliográfiai Osztálya. Bp. 1953, [Házi soksz.] 37 l.

Egyetemes tizedes osztályozás. Rövidített táblázatok. 1. Bevezetés. Segéd táblázatok. 2. Főtáblázatok. 3. Betűrendes mutató. (Szerk. *Veredy Gyula.*) 3. kiad. Bp. 1953—1954, Házi soksz. 3 db.

— Ua. 4. átd. kiad. 1955, Jegyzetsoksz.

[Az 1—2. kiad. az Országos Könyvtári Központ kiadásában jelenet meg.]

Ifjúságnak az ifjúságról. Röplapbibliográfia. Összeáll. az Országos Széchényi Könyvtár DISZ szervezete. Bp. 1953, Házi soksz. 10 l.

Legdrágább kincsünk a gyermek. Ajánló bibliográfia népkönyvtárak részére. (Összeáll. az Országos Széchényi Könyvtár Bibliográfiai Osztálya.). Bp. 1953, Újpesti ny. 19 l.

Magyar hírlapok és folyóiratok válogatott jegyzéke. Összeáll. az Országos Széchényi Könyvtár Hírlaptára. Bp. 1953, Újpesti ny. 52 l.

Magyar tudomány idegen nyelven (1945—1953). Bibliográfia. (Összeáll. az Országos Széchényi Könyvtár Bibliográfiai Osztálya.). Bp. 1953, (Házi soksz.) 14 l.

Magyarországot ismertető művek idegen nyelven. Összeáll. az Országos Széchényi Könyvtár Bibliográfiai Osztálya. Bp. 1953, [Házi soksz.] 6 l.

II. Rákóczi Ferenc szabadságharca. Ajánló könyvjegyzék népkönyvtárak számára. (Összeáll. az Országos Széchényi Könyvtár Bibliográfiai Osztálya.). Bp. 1953, Házi soksz. 24 l.

Az Országos Széchényi Könyvtár tájékoztatója. [Bp. 1953], Újpesti ny. 24 l.

A szocializmus építése hazánkban. Idegen nyelven megjelent művek jegyzéke. Összeáll. az Országos Széchényi Könyvtár Bibliográfiai Osztálya. Bp. 1953, Házi soksz. 7 l.

A szocialista mezőgazdaságért. Ajánló bibliográfia népkönyvtárak részére. Összeáll. az Országos Széchényi Könyvtár Bibliográfiai Osztálya. Bp. 1953, Újpesti ny. 22 l.

Világifjúsági találkozók a magyar sajtó tükrében. (Összeáll. az Országos Széchényi Könyvtár DISZ szervezete.). Bp. 1953, Házi soksz. 38 l.

1954

Gerő Gyula—Sallai István: A könyvtári munka albuma. Ill. Kaszás Gyula. [Kiad. az Országos Széchényi Könyvtár Módszertani Osztálya. Bp. 1954, Művelt Nép, Athenaeum ny. 24 l.

Könyvtári mintakatalógus tömegkönyvtárak számára. (Összeáll. az Országos Széchényi Könyvtár Bibliográfiai Osztálya.). Bp. 1954, Művelt Nép, Athenaeum ny. 394 l.

1955

Csokonai Vitéz Mihály [Bibliográfia]. 1945—1954. Összeáll. az Országos Széchényi Könyvtár Bibliográfiai Osztálya. Bp. 1955, Házi soksz. 15 l.

Hatályos könyvtárügyi szabályok gyűjteménye. Összeáll. az Országos Széchényi Könyvtár jogi munkaközössége. (Erdő Mátyásné, Pálincás Sándor stb.). [Bp.] 1954 [1955], Jegyzet-soksz. 299. l.

1956

Magyarországi nyomdahelyek, nyomdák és kiadók 1712 és 1850 között. Az Országos Széchényi Könyvtár 1956 március 1-ig rekatalogizált állománya alapján összeáll. az Országos Széchényi Könyvtár Könyvelosztója. Bp. 1956, [Házi soksz.] 59 l.

Az Országos Széchényi Könyvtár magyarnyelvű újkori kötetes kéziratának katalógusa. 1—3. köt. (Összeáll. az Országos Széchényi Könyvtár Kézirattárának dolgozói.) Bp. 1956, Házi soksz. 3 db.

Az Országos Széchényi Könyvtár tájékoztatója. Bp. [1956], Szikra ny. 51 l.

Varjas Béla: The development of librarianship in Hungary. 1945—1955. Annex: Survey of the most important Hungarian libraries. Bp. 1956, Kossuth ny. 58 l.

— Ua. Le developpment des bibliothèques hongroises 1945—1955. Annexe: Revue des bibliothèques hongroises les plus importantes. 60 l.

PERIODIKÁK

1876

Magyar Könyvszemle. Bp. 1876—1946.

— — A Magyar Nemzeti Múzeum Könyvtárának közlönye. 1—16. évf. 1876—1891. Szerk. *Fraknói* Vilmos. Új folyam 1—9. 1892—1901. Szerk. *Schönherr* Gyula.

— — A Magyar Nemzeti Múzeum Országos Széchényi Könyvtárának közlönye. Új folyam 10—18. 1902—1910. Szerk. *Kollányi* Ferenc, Új folyam 19—31. 1911—1924. Szerk. *Gulyás* Pál. Új folyam 32—39. 1925—1934. Szerk. Rédey Tivadar.

— — A magyar könyvtárak közlönye. Harmadik folyam 61—68. 1937—1944. Szerk. *Trócsányi* Zoltán. [1944. 3—4. füz. szerk. *Varjas* Béla.]. Negyedik folyam 69—70. 1945—1946. Szerk. *Varjas* Béla.

1946

Magyar Nemzeti Bibliográfia. Bibliographia Hungarica. Kiad. az Országos Széchényi Könyvtár. Bp. 1946—, Orsz. Széchényi Könyvtár, Tud. Folyóiratkiadó, Közokt. Kiadó, Tankönyvkiadó, Lapkiadó, Bibliotheca.

Magyar Folyóiratok Repertoriuma. Repertorium Bibliographicum periodicorum Hungaricorum. A Magyar Nemzeti Bibliográfia melléklete. Kiad. az Országos Széchényi Könyvtár. Bp. 1946—, Orsz. Széchényi Könyvtár, Tud. Folyóiratkiadó, Közokt. Kiadó, Tankönyvkiadó, Lapkiadó, Bibliotheca.

1953

Bibliotekar'. A könyvtárügy elméleti és gyakorlati folyóirata. Bp. 1953—1954, Magyar-Szovjet Társaság Könyvtári Szakoszt., Orsz. Széchényi Könyvtár házi soksz.

Könyvtártudományi cikkk fordítások. Bp. 1953—, Házi soksz.

Könyvtártudományi fordítások jegyzéke. Bp. 1953—, Házi soksz.

1955

Könyvtári tájékoztató. Külföldi lapszemle. Bp. 1955—, Házi soksz.

*

A fenti bibliográfiai jegyzék az Országos Széchényi Könyvtár másfél-száz esztendősi kiadói tevékenységét tükrözi. Később kifejtendő okok miatt azonban nem ad hű képet a könyvtárban végzett és a jelenleg is folyamatban levő tudományos tevékenységről. Azt mondhatjuk, hogy kiadói eredményeink nem állnak arányban lehetőségeinkkel, sőt nemzeti könyvtári kötelezettségeinkkel sem.

Ennek ellenére a jegyzék elemzéséből megállapítható, hogy a Széchényi Könyvtár már korán felismerte a nemzeti könyvtár kiadványpolitikájának legfontosabb irányelveit. Megítélésünk szerint ezek a következők:

1. Nyomtatott katalógusok a könyvtár állományáról.
2. Bibliográfiák.
3. A múzeális anyag publikációja.
4. Könyvtári tanulmányok.
5. Könyvtárismertető és kiállítási katalógusok.

Lássuk most sorjában mit végzett könyvtárunk az egyes területeken, mik voltak a hiányosságok és vizsgáljuk meg azt is, hogy jelenlegi helyzetünkben milyen célokat tűzhetünk magunk elé.

1. Nyomtatott katalógusok a könyvtár állományáról

A Magyar Nemzeti Múzeum Országos Széchényi Könyvtárának címjegyzéke c. sorozat 1895-ben indult meg. A teljes állományt regisztráló nyomtatott katalógusok helyett ez a vállalkozás arra törekedett, hogy a könyvtár becesebb anyagát részkatalógusok formájában tárja a nyilvánosság elé. Ez az elgondolás mai szemmel nézve is feltétlenül megállja a helyét és így mindenképpen indokolt, hogy ezt a sorozatot, ha nagy időbeli megszakítással is, folytassuk.

A jövőben elkerülendő az olyanféle következetlenség, amely például a *Kéziratos források az Országos Széchényi Könyvtárban 1789—1867. c.* publikációnkat az Országos Széchényi Könyvtár kiadványai c. sorozatba utasította, a természetesen felkínálkozó és folytatásra váró Címjegyzék sorozat helyett.

A fenti sorozat az *Országos Széchényi Könyvtár Címjegyzéke* címen folytatandó. Továbbfejlesztéséhez az egyes osztályok jelenlegi munkája során már gyűlik is az anyag. Itt található meg természetes helyét többek között a Kézirattárban készülő: *Az újkori magyarnyelvű kötetes kéziratok nyomtatott katalógusa bibliográfiai jegyzetekkel*, továbbá a francia, német, újkori latin kötetes kéziratok katalógusa is. A Plakát- és Aprónyomtatványtár az *1848/49-es plakátok*, és a *Művészi grafikai plakátok* c. kiadványával szerepelhetne. Térképtárunk pedig a *Mezőgazdasági vonatkozású térképek az Országos Széchényi Könyvtár Térképtárában* valamint a *XVI—XVIII. századi hungarica-térképeink c. összeállításával* jelentkezhetnék.

2. Bibliográfiák

Az Országos Széchényi Könyvtárnak, mint nemzeti könyvtárnak elsőrendű bibliográfiai feladatai közé tartozik a magyar nemzeti könyvészet gondozása.

Nemzeti bibliográfiánk a XIX. század második felében fejlődik fel az akkor legjobb európai teljesítmények sorába. Szabó Károly, Petrik stb. alkotásai az Akadémia, illetőleg a Magyar Könyvkereskedők Egyesületének kiadásában láttak napvilágot. Az 1911—1920-as *Magyar Könyvészet* Barcza Imre címanyagának felhasználásával már az Országos Széchényi Könyvtár közreműködésével készült el, a kiadás viszont a minisztérium által támogatott Magyar Könyvkiadók és Könyvkereskedők Országos Egyesületének érdeme volt (1939).

Könyvtárunk az 1930-as évek derekán ismerte fel határozottan a nemzeti bibliográfiáinkkal szemben fennálló kötelezettségeit. A programot ekkor így fogalmazta meg Fitz József: „...majdani kiadás céljából gyűjti a régi bibliográfiákhoz (Szabó Károlyhoz, Petrikhez, gróf Apponyi Sándor bibliográfiai értékű Hungária-katalógusához) a megjelenésük óta ismeretessé vált adalékokat... előkészíti az esedékes új (kurrens) bibliográfiák — a soron következő ciklusbibliográfia, az évi könyvészet és a Magyar írók élete és munkái új sorozatának — kiadását. E program keretében jelenik most meg egyidőben a Petrik-féle ciklusbibliográfiák folytatásául szánt 1911—1920. évi évkör könyvészetének első kötete, az 1936. esztendő könyvészeté és a Magyar írók új sorozatának első kötete. A további feladatok közt legfontosabb az 1921—1935. évkör ciklusbibliográfiájának elkészítése lesz.” (Magyar könyvészet. 1936. Bp. 1939. V—VI. 1.).

A fenti célkitűzések közül: a *Magyar Könyvészet* éves kötetei az 1941. évig jelentek meg az Országos Széchényi Könyvtár kiadásában. Ekkor ismét megszakadt folyamatossága, hogy új formában, havonta megjelenő füzetekként folytassa életét, mint *Magyar Nemzeti Bibliográfia. Bibliotheca Hungarica* az 1946. esztendőől kezdve immáron napjainkig.

Ez utóbbi nagyjelentőségű periodikus bibliográfiánk 1949-ig az Országos Széchényi Könyvtár kiadásában jelent meg, majd gazdasági okokból megkezdte Odüsszeáját a különböző kiadóvállalatok között. A Tudományos Folyóiratkiadó, a Közoktatásügyi Kiadó, a Tankönyvkiadó és a Lapkiadó Vállalat után 1957-től a Bibliotheca közbeiktatásával lát napvilágot könyvtárunknak ez a terméke. A szellemi kiadó kezdettől fogva az Országos Széchényi Könyvtár Nyomtatványtára [Könyvfeldolgozó Osztály] volt. Ezen túlmenően a felsorolt különböző kiadók államilag szubvencionált gazdasági vállalkozásaként tengődött. A jelenlegi helyzet is meglehetősen visszás. A Kiadói Főigazgatóság anyagi támogatását a Bibliotheca Könyvkiadó kapja, a terjesztés és a forgalmazás a Széchényi Könyvtár feladata. Az előfizetési díjakat be kell fizetnünk a könyvkiadónak, a kötelezpéldányokon túli csereszükségletünket pedig csak vásárlás útján szerezhethjük meg.

A *Magyar Nemzeti Bibliográfia* vonatkozásában fennálló kötelezettségünk szellemében, könyvtárunk irányításával, valamint a Magyar Tudományos Akadémia által támogatott munkaközösség szerkesztésében folyamatban vannak a *Szabó Károly Régi Magyar Könyvtárának* új kiadása körüli munkálatok is. A megjelenendő első kötet a magyar könyvtermést 1600-ig regisztrálja.

Ugyancsak készül a magyar nemzeti könyvészet hiányzó ciklusainak kiegészítése. Retrospektív vonatkozásban foglalkozunk az 1921—1935. évkör anyagával, valamint gyűjtjük az 1942—1944-es hiányzó ciklus adatait is.

Befejezés előtt áll az 1945—1954-es időszak kumuláló kötetének szerkesztése és tervbe vettük a folyamatos, öt vagy tízévenként summázó kötetek kibocsátását.

A magyar nemzeti könyvészet feladatai közé tartozik természetesen a periodika anyag retrospektív és kurrens nyilvántartása is. Ebben a vonatkozásban jelentős kezdeményezés volt a *Magyarország időszaki sajtójának*

könyvészete c. sorozatunk 1941-ben. Sajnálatos, hogy *Dezsényi—Falvi—Fejér: A magyar sajtó bibliográfiája 1945—1954.* c. munkája már nem ebbe a keretbe illesztve láthatott napvilágot, hanem a *Művelt Nép* kiadásában, de az Országos Széchényi Könyvtár kiadványai c. sorozat 36. számaként került forgalomba.

Továbbhaladva ezen a területen az Országos Széchényi Könyvtár Hírlaptárának irányításával, a Magyar Tudományos Akadémia támogatásával jelenleg folyamatban van az 1705—1919-ig, valamint az 1919—1944-ig terjedő időszak periodikáinak számbavétele. Terveink közé tartozik az 1955—1957-es évkör szerkesztése, amely 1958-tól kezdődőleg éves regisztrálással alakul, ötvenkénti összesítéssel.

Hírlaptárunkban készül 1946-tól a *Magyar Folyóiratok Repertórium*a. *Repertorium Bibliographicum Periodicorum Hungaricorum* c. periodika. Erre a kiadványunkra mindazon megjegyzések érvényesek, amelyeket a *Magyar Nemzeti Bibliográfiával* kapcsolatban az imént tettünk.

A fentebb vázolt bibliográfiai munkálatok és tervek mind a könyv-, mind a periodika-anyag vonatkozásában felvetik a kérdést, hogy az Országos Széchényi Könyvtár eddigi kiadványai, sorozatai között hol van a természetes helyük, nincs-e szükség újabb sorozatok indítására?

Szabó Károly, Petrik és azt az követő könyvészetek kiegészítése, valamint az elkészülő kumulatív kötetek számára megindítandó a *Magyar Nemzeti Könyvészet* c. sorozat. A periodika-bibliográfiák természetes kerete pedig a *Magyarország időszaki sajtójának könyvészete* c. vállalkozás lenne.

A nemzeti bibliográfiák gondozása mellett az Országos Széchényi Könyvtár feladatának tekintette és tekinti társadalomtudományi szakbibliográfiák publikálását is.

Ebben a vonatkozásban a korábbi kezdeményezések közül megemlítjük a *Magyar zeneművek könyvészete* (1931), *Az 1936—1940. évkör magyar szakkönyvészete* (1942), a *Szakkönyvészeti dolgozatok az Országos Széchényi Könyvtárból* (1941) c. sorozatainkat, valamint a szintén indokolatlanul az *Országos Széchényi Könyvtár kiadványai* c. keretben megjelent egyes munkákat, mint pl. Zolnay Klára (10. sz.), Kozocsa Sándor (30. sz.) műveit. Ezek a korábbi szakbibliográfiai sorozatok mind elsorvadtak és az idekívánczó művek anyagi vagy egyéb okok következtében a könyvtár kiadványai köréből más állami kiadók érdekeltségébe kerültek át.

1945 után, szakkönyvészeti vonatkozásokban újabb sorozatokat nyitottunk. *A népidemokráciák irodalmának magyar bibliográfiái* (1955), valamint az *Új bibliográfiai füzetek* (1955) már az Országos Széchényi Könyvtár kiadásában látnak napvilágot.

Ugyancsak ekkor fordultunk az ajánló bibliográfiák műfaja felé és indítottuk el *A mi íróink* c. sorozatot is (1952).

3. A muzeális anyag publikációja

1935-ban indult meg és már az első számával abba is maradt a *Magyar Nemzeti Múzeum Országos Széchényi Könyvtára nemzeti kincseinek* hasonmásai c. sorozat. A szellemi kiadó az Országos Széchényi Könyvtár, a vállalkozás anyagi fedezetét a Lantos-féle könyvkereskedés biztosította.

Az Admonti kódex máig is az egyetlen facsimile kiadványa könyvtárunknak. Ez persze nem jelenti azt, hogy könyvkinceseink bibliofil hasonmás kiadásai 1935 előtt, de azután is egyéb kiadók kezén nem láttak napvilágot.

Indokoltnak látszanék, ha az Országos Széchényi Könyvtár jól kialakított válogatási szempontok alapján folytatná a fenti sorozatát. Ebben a tekintetben a Kézirattárnak vannak tervei, de felzárkózhatik mellé a Térkép-tár, Zeneműtár, szinte valamennyi különgyűjteményünk.

A facsimile kiadások mellett tudományos forráskiadásokra is vállalkozhatik az Országos Széchényi Könyvtár. Erre példaként említjük Varjas Béla Petőfi-kiadásának első kötetét, mely a Budapest Szfv. Irodalmi Intézet emblémájával, a *Magyar Nemzeti Múzeum Országos Széchényi Könyvtárának forráskiadványaként* 1948-ban jelent meg.

Ha ezt a sorozatunkat életben tudtuk volna tartani, akkor Sajó Géza nemzetközi jelentőségű Boetius-kiadása (*De mundi aeternitate*), továbbá *Waldapfel Eszter: A forradalom és szabadságharc levelestára*-nak első két kötete is könyvtárunknak saját produktumából származó cserelehetőségeit növelte volna.

4. Könyvtártudományi tanulmányok

Munkatársaink könyvtártudományi tanulmányai az *Országos Széchényi Könyvtár kiadványai* c. sorozatban láttak és látnak napvilágot. Az imént már utaltunk arra, hogy ez a kissé határozatlan című vállalkozás oda nem illő anyagot is hordoz. Itt most Teller Frigyes (20. sz.) és Falvy Zoltán (34. sz.) zenetörténeti vonatkozású munkáira hívjuk fel a figyelmet, különös tekintettel arra, hogy 1934-ben Isoz Kálmán és Bartha Dénes szerkesztésében megindult a *Musicologia Hungarica. A Magyar Nemzeti Múzeum zenetörténeti kiadványai* c. sorozat. Érdemes lenne ezt ismét életrekelteni és a tervezett zenei vonatkozású tanulmányok számára fenntartani. Az Országos Széchényi Könyvtár kiadványai c. sorozat így a továbbiakban a könyvtártudományi tanulmányok lerakodóhelye lehetne is.

Lehetővé kell tenni azt is, hogy ez utóbbi keretben ne kizárólag a *Magyar Könyvszemle* különnyomatai kapjanak helyet, hanem mód nyíljon nagyobb terjedelmű, monográfikus publikációk elhelyezésére is.

Mint jeleztük, a sorozat címe bizonytalan és megtévesztő, ugyanis egyéb kiadványainkon pusztán a szellemi kiadót jelzi, sorozati igény nélkül. Ez a kettős használat, elsősorban külföldi vonatkozásokban, már eddig is számos félreértésre adott alkalmat. A fentebb megfogalmazott profil szem előtt tartásával, új sorozatcímül ajánljuk: *Tanulmányok az Országos Széchényi Könyvtárból*.

5. Könyvtárismertető és kiállítási kalauzok

Könyvtárismertető és kiállítási kalauzok vonatkozásában a Széchényi Könyvtár jelentős múltra tekinthet vissza. A könyvtár történetének tudományos igényű és népszerű összefoglalásai mellett viszont csak igen későn, 1953-ban jelentkezik először tájékoztatójával. Az ezt követő 2. átdolgozott kiadás is elavult. Önként kínálkozik a tanulság: tájékoztatóinknak

állandóan új, sőt idegen nyelvű kiadásokban is lépést kell tartaniok a könyvtár fejlődésének tényleges állapotával.

A népszerű könyvtári tájékoztató mellett elengedhetetlenül szükséges a tudományos célokat szolgáló önismertetés, illetőleg önmegismerés, a könyvtár történetének korszerű monográfiája. Emellett a sürgősen megindítandó *Magyar Minerva* újabb folyamában is méltóképpen kell szerepelnünk. Ez utóbbi feladat azonban már nem kizárólag a Széchényi Könyvtárat terheli.

1902-ben jelent meg az első nyomtatott könyvkiállítási kalauzunk. 1922-ben sorozattá szerveződött a *Magyar Nemzeti Múzeum kiállításai* címen. A 8. számmal elakadt a helyes kezdeményezés, hogy 1934-ben az *Országos Széchényi Könyvtár kiállításai* címen egy számban ismét feltámadjon és megszűnjék. Ez időpont utáni kiállításaink nyomtatott katalógusai ismét csak sorozaton kívül jelentek meg és merültek feledésbe.

Hasznosnak látszanék, ha reprezentatív könyvkiállításaink nyomtatott kalauzai a jövőben ismét sorozati köntösben látnának napvilágot.

*

Az Országos Széchényi Könyvtár fentebb vázolt sokirányú kiadói tevékenysége felveti a kérdést, hogy készülő és tervezett munkáink milyen kiadványtípusokban, sorozati keretekben helyezhetők el a legtermészetesebben. Az alábbiakban javaslatainkról és elképzeléseinkről rövid összefoglalást adunk.

1. Az Országos Széchényi Könyvtár címjegyzéke.
Sorozat. Részletkatalógusok a könyvtár állományáról.
2. Magyar Nemzeti Könyvészet.
Sorozat. A retrospektív és kurrensen kumuláló nemzeti bibliográfia számára.
3. Magyar Nemzeti Bibliográfia. Bibliographia Hungarica.
Periodika.
4. Magyarország időszaki sajtójának könyvésze.
Sorozat. A retrospektív és kurrensen kumuláló nemzeti sajtó bibliográfia számára.
5. Magyar Folyóiratok Repertórium. Repertorium Bibliographicum Periodicorum Hungaricorum.
Periodika.
6. Szakkönyvészeti dolgozatok az Országos Széchényi Könyvtárból.
Sorozat társadalomtudományi szakbibliográfiák számára.
7. A népi demokráciák irodalmának magyar bibliográfiái.
Sorozat.
8. Új bibliográfiai füzetek.
Sorozat. Elsősorban külföldi terjesztésre, idegen nyelvű bevezető tanulmányokkal.
9. A mi írónk.
Sorozat. Ajánló bibliográfiák a felmerülő szükségleteknek megfelelően.
10. Az Országos Széchényi Könyvtár nemzeti kincseinek hasonmásai.
Sorozat Facsimile bibliofil kiadványok.
11. Az Országos Széchényi Könyvtár forráskiadványai.
Sorozat.

12. Tanulmányok az Országos Széchényi Könyvtárból.

Sorozat könyvtártudományi tanulmányok számára.

13. Musicologia Hungarica.

Sorozat. Zenetudományi publikációk az Országos Széchényi Könyvtár gyűjteményéből.

14. Az Országos Széchényi Könyvtár kiállításai.

Sorozat a nyomtatott kiállítási kalauzok számára.

*

Az Országos Széchényi Könyvtár kiadványainak vázlatos elemzése, érzett tennivalóinak felvázolása után még azt kell megvizsgálnunk, milyen előfeltételei vannak e tervek megvalósításának.

Formai szempontból feltétlenül szükségesnek tartjuk a továbbélésre, illetőleg folytatásra javasolt sorozatok egységének fenntartását és fejlesztésüket. Megjelenendő kiadványainkat a kialakított sorozati keretekben kell elhelyezni.

Az egységes és átgondolt kiadványpolitika megvalósításának előfeltétele az anyagi keretek biztosítása. E célra 1953-tól kezdődően költségvetésünk átlagosan évi 40.000.— Ft-t irányoz elő. Ez az összeg semmiféleképpen nem elegendő célkitűzéseink életrekeltségéhez.

A különböző állami könyvkiadók, illetőleg a műveket forgalmazó ÁKV kommerciális szempontjai igen nagy mértékben megnehezítik és nem egy esetben lehetetlenné teszik a könyvtártudományi és bibliográfiai kiadványok sajtóhoz való jutását. Így többek között jelenleg nincs még biztosítva a *Magyar Nemzeti Könyvészet*, valamint a magyar sajtóbibliográfia kumulatív köteteinek megjelenése sem.

A könyvtártudományi munkák és bibliográfiák kiadása sohasem volt azonnal jövedelmező vállalkozás. Az előállítás költségeit a példányok eladásából közvetlenül sohasem lehetett fedezni. Ez a helyzet ma is és ezért húzódoznak kiadásuktól a különböző üzleti vállalkozások. A veszteség azonban csak látszólagos, mert idővel és közvetett úton az egyensúly helyreáll.

E nehézségek orvoslására alkalmasnak látszanék, ha a kiadványokhoz feltétlenül szükséges szubvenciót az Országos Széchényi Könyvtár kapná meg, és mint könyvkiadó, ebből folyósíthatná publikációinak költségeit.

Annak igazolására, hogy a látszólag veszteséges könyvtári kiadványok mit jelentenek nemzeti könyvállományunk gyarapítása szempontjából, néhány adatot közlünk az Országos Széchényi Könyvtár saját kiadványai-val folytatott külföldi cseréjéről.

A Szovjetunió és a népi demokráciák könyvtárai közül a csehszlovák könyvtáraknak 148, a szovjet könyvtáraknak 142, a lengyeleknek 89 saját kiadványt küldtünk és ezért cserébe jelentős munkákat kaptunk. Különösen a Szaltükov-Scsedrin, a Matica Slovenska könyvtár és a szófiai Elin Pelin Intézet anyaga értékes számunkra. Az Egyesült Államok könyvtárai részéről igen nagy az érdeklődés kiadványaink iránt. A Library of Congress-el az University of Pennsylvania-val és az University of Illinois-val fennálló kapcsolataink igen gyümölcsözőnek bizonyulnak. Egyes partnereink (Bloo-

mington, Kalifornia) amerikai hungaricumokat küldenek. A Brit Nemzetközösség könyvtárai közül az oxfordi Bodleian Library-tól, továbbá a John Rylands Library-től kaptunk fontos bibliográfiai corpusokat. A skandináv országok és a német nyelvterület könyvtáraival hasonló termékeny saját anyagú cserekapcsolataink vannak.

Összefoglalva: 1956 májusa óta 20 ország 53 intézményének összesen 1049 OSZK-kiadványt küldtünk ki csereanyagként.

A fenti néhány kiragadott példa talán meggyőz afelől, hogy a látszólag deficités könyvtári kiadványok költségei idővel, közvetett úton, a nemzeti könyvanyag devizanélküli gyarapításával megtérülnek. A tudományos produkció vágyán túl ez a tény is indokolja a Széchényi Könyvtár kiadási politikájának átgondolt és helyes szervezését, valamint a könyvtár kiadói tevékenységének fokozott mértékű anyagi támogatását.

Les publications de la Bibliothèque Nationale Széchényi

BÉLLEY PÁL — F. WENDELIN LIDIA

L'étude se compose de deux parties. La première est une bibliographie démontrant l'activité d'éditeur de journaux et périodiques déployée par la Bibliothèque Nationale Széchényi, dès les débuts jusqu'à nos jours.

La seconde partie — tout en donnant l'analyse et la critique de l'activité d'éditeur entière de la bibliothèque nationale — constate que celle-ci a fort bien reconnu les cinq principes à suivre, notamment:

1. catalogues imprimés des parties diverses du fonds spécial de la bibliothèque; 2. activité bibliographique; 3. publications du matériel muséologique: fac-similés, éditions de sources; 4. études bibliothéconomiques; 5. comptes-rendus de bibliothèque et catalogues d'expositions.

Toujours dans la seconde partie sont évalués les résultats atteints dans les domaines susmentionnés, les défauts en sont également reconnus. L'étude propose de donner des catégories de publications unifiées, ainsi que des séries, et établit un programme d'éditeur a grands traits.

L'auteur finit par traiter le problème de la subvention, par examiner les moyens d'assurer les cadres financiers nécessaires à la réalisation du plan. Finalement, l'étude ne manque pas de démontrer l'importance de l'échange des publications de la bibliothèque, moyen qui, sans achat donc sans dépenser de devises, augmente les collections.